

Polskie polityki publiczne

Tomasz A. Winiarczyk

polityka

- całokształt organizacji politycznych tworzących system polityczny w postaci państwa
- sztuka rządzenia państwem (celowe działanie podmiotów politycznych)
- wymiar funkcjonowania państwa obok kultury i gospodarki
- określona dziedzina działania władzy publicznej, np. oświatowa, gospodarcza czy zdrowotna państwa

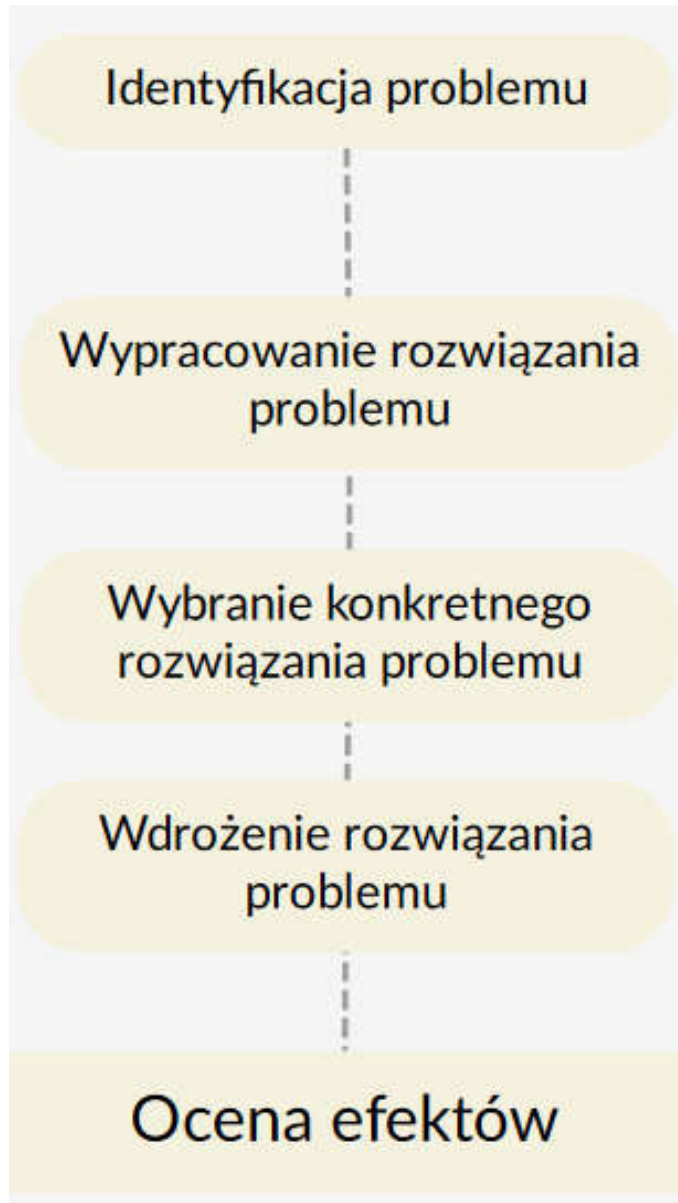
polityka publiczna

- działania prowadzone przez organy władzy publicznej, przede wszystkim rząd i samorząd terytorialny, w mniej lub bardziej wyodrębnionych obszarach życia społecznego
- realizuje się ją przez zastosowanie specyficznych technologii, które nadają tym politykom techniczny charakter i pozornie odpolityczniają je
- stosowane technologie to: dostępne środki, różnorodne techniki, rodzaje uzasadnień podejmowanych działań, wiedza decydentów czy ich umiejętności

Ingerencja państwa

- ❑ jest treścią administrowania publicznego
- ❑ wyznaczana jest przez:
 - 1) możliwości materialne państwa, głównie stan rozwoju gospodarczego
 - 2) stan organizacyjny państwa, w tym sprawność funkcjonowania struktur administracyjnych
 - 3) treść polityki społeczno-gospodarczej, w tym założenia ideologiczne, regulacje prawne, dokumenty strategiczne
 - 4) tradycje historyczne i kultura

cel polityki publicznej

- identyfikowanie i rozwiązywanie problemów, jakie pojawiają się w przestrzeni publicznej państwa

<https://zpe.gov.pl/b/rodzaje-polityk-publicznych-modele-polityki-gospodarczej/PkZOUhJmV>

stadia procesu decyzyjnego w politykach publicznych według H. L. Lasswella

1. Zbieranie danych, ich selekcja i analiza w celu określenia problemów do rozwiązania.
2. Proponowanie alternatywnych rozwiązań dotyczących zidentyfikowanych problemów oraz ich ocena na podstawie związanych z nimi kosztów i korzyści.
3. Wybór rozwiązań i ich doprecyzowanie w języku prawnym aktów normatywnych i w zgodzie z obowiązującymi procedurami.
4. Wstępne określenie oczekiwań wobec administracji oraz obywateli, które wynikają z przyjętych rozwiązań.
5. Wdrożenie i realizacja rozwiązań, czyli zastosowanie ich przez administrację i dostosowanie do nich zachowań przez obywateli.
6. Ocena sukcesów i porażek wdrożenia oraz realizacji działań.
7. Zakończenie działań i rozpoczęcie nowego cyklu lub poprawianie aktów normatywnych w wyniku stwierdzenia problemów w realizacji.

polityki publiczne a społeczeństwo

- Polityki publiczne to wszelkie działania państwa, które pośrednio lub bezpośrednio dotyczą obywateli.
- Są podejmowane w celu zaspokojenia potrzeb społeczeństwa.
- W ramach polityk publicznych świadczone są usługi o charakterze społecznym i socjalnym usługi społeczne.
- Chodzi w nich o tworzenie warunków do trwałego rozwoju społeczeństwa:
 - wzrost jakości życia
 - wzrost rozwoju gospodarczego i społecznego
 - wzrost konkurencyjności gospodarki
 - spójność społeczna
- Dotyczą ogólnych warunków życia społeczeństwa (bezpieczeństwo, przemysł, transport, rolnictwo, dostarczanie energii, opieka zdrowotna, pomoc społeczną, edukacja, kultura, ekologia).

rodzaje polityk publicznych

SEKTOROWE

- inaczej przedmiotowe
- polityki państwa preferujące rozwój wybranych dziedzin działalności gospodarczej (kosztem dziedzin pozostałych)
- np. gospodarcza, ekologiczna, społeczna

Obszary sektorowej polityki publicznej
Sprawy wewnętrzne
Obrona narodowa
Skarb państwa (finanse publiczne)
Sprawy zagraniczne
Gospodarka
Rynek pracy
Edukacja
Ochrona zdrowia publicznego
Zabezpieczenia społeczne dla obywateli
Ochrona środowiska (ekologia)

HORYZONTALNE

- priorytetowe kierunki rozwoju społecznego i gospodarczego państwa
- np. polityka zrównoważonego rozwoju, polityka niedyskryminacji, polityka rodzinna, polityka spójności (polityka regionalna)

polityka publiczna a polityka jako taka

Polityka publiczna	Polityka
technologia (technokratyzm)	ideologia
konsensus	konflikt
usługi publiczne	zachowanie władzy
współpraca	rządzenie/dominacja
zaspokojenie potrzeby wiedzy	reprezentowanie interesów
długoterminowy horyzont w podejmowaniu decyzji	krótkoterminowy horyzont w podejmowaniu decyzji

Źródło: M. Potucek, L.T. LeLoup, *Approaches to Public Policy in Central and Eastern Europe* [w:] *Public Policy in Central and Eastern Europe: Theories, Methods, Practices*, red. M. Potucek, L.T. LeLoup, G. Jenei, L. Varadi, 2003, s. 15.

technokratyzm – zespół koncepcji zakładających powstanie nowego typu władzy ekonomicznej i politycznej, w którym decydującą rolę odgrywaliby wysoko wykwalifikowani specjaliści (technicy, ekonomiści, socjologowie, menedżerowie)

aktorzy polityk publicznych

- politycy
- organy administracji publicznej
- organizacje pozarządowe
- samorządy gospodarcze
- samorządy zawodowe
- grupy obywateli
- pojedyncze jednostki

instrumenty realizowania polityk publicznych

- pozyskiwanie informacji
- podawanie informacji społeczeństwu (funkcja nie tylko informacyjna ale i edukacyjna czy perswazyjna)
- działania intencjonalnie edukacyjne
- doradztwo
- argumentacja oparta na dowodach
- perswazja oparta na emocjach
- środki ekonomiczne (np. zwolnienia i ulgi lub obciążenia podatkowe, zasiłki, dotacje, subwencje, kary finansowe)
- działania przymusowe (egzekwowane nakazy i zakazy)
- wykorzystywanie mechanizmów rynkowych (opłacalność lub nie działań podejmowanych przez przedsiębiorców czy konsumentów)

Tabela 1. Polityka publiczna w zależności od sposobu i prawdopodobieństwa użycia przymusu

Prawdopodobieństwo użycia aparatu przymusu	Sposób oddziaływania z użyciem przymusu	
	bezpośrednio na zachowania jednostek	pośrednio na zachowania jednostek poprzez zmiany w środowisku działania
Małe	polityka dystrybucyjna – polega na wykorzystaniu rozwiązań, które dają korzyści konkretnym jednostkom, firmom lub korporacjom, np. przydział ziemi państwowej, subsydia do produkcji, cła na import towarów konkurencyjnych wobec produkcji miejscowej	polityka konstytutywna – wpływanie na kształt systemu politycznego, kształtowanie „reguł gry”, np. sposób przeliczania głosów na mandaty, ustanowienie Trybunału Konstytucyjnego, zmiany w konstytucji, zmiany w podziale terytorialnym państwa
Duże	polityka regulacyjna – m.in. przynosi korzyści szerszym grupom lub zbiorowościom, polega na regulowaniu zachowań; dzielona jeszcze na politykę: <ul style="list-style-type: none"> • ekonomiczną konkurencyjną, np. licencje, zezwolenia, koncesje na prowadzenie jakiejś działalności; • ekonomiczną ochronną, np. ochrona konsumentów przed wadliwymi produktami, ochrona pracowników; • społeczną, np. w sprawach aborcji, eutanazji; • czystą, np. kodeksy karne 	polityka redystrybucyjna – „celem nie jest wykorzystanie własności, ale jest nią ona sama, nie chodzi o równe traktowanie, ale o równe posiadanie”, np. progresywne opodatkowanie, programy <i>welfare state</i> , zabezpieczenie społeczne, prawa obywatelskie dla uprzednio dyskryminowanych mniejszości

Źródło: T.J. Lowi, *Four Systems of Policy, Politics, and Choice*, „Public Administration Review” 1972, Vol. 32, No. 4 z uzupełnieniami, cyt. za: T.J. Lowi, *Foreword: New dimensions in policy and politics*, w: *Social Regulatory Policy: Moral Controversies in American Politics*, red. R. Tatalovich, B.W. Daynes, Westview Press, Boulder 1988.

Tabela 2. Grupy docelowe polityki publicznej

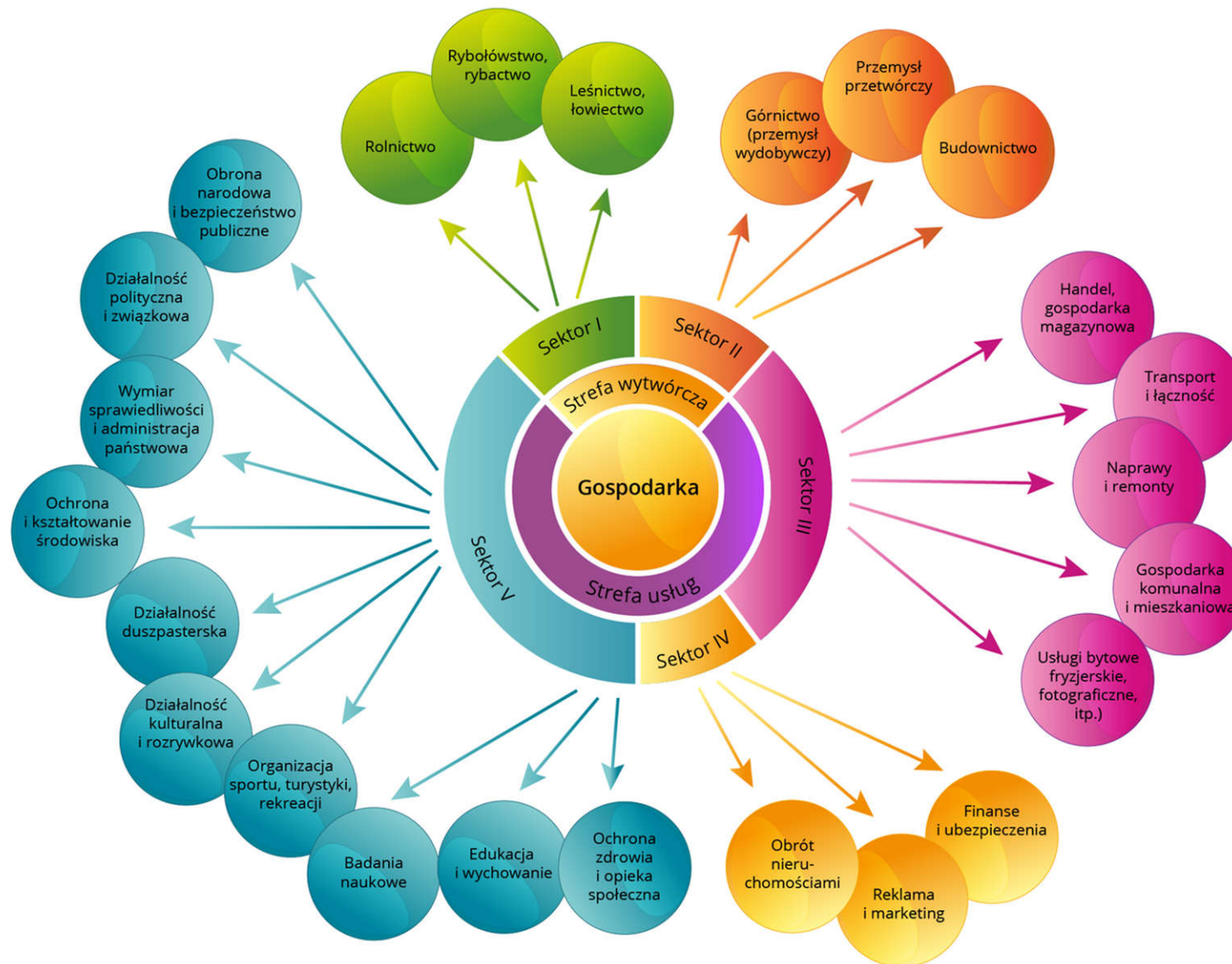
Władza lub siła polityczna grupy	Wizerunek społeczny grupy	
	pozytywny	negatywny
Grupy silne	uprzywilejowani (np. osoby starsze, weterani, przedsiębiorcy, naukowcy) (spójna polityka dawania korzyści uprzywilejowanym)	pretendenci (np. ludzie bogaci, duże związki zawodowe, elity kulturalne, mniejszości, moralna większość)
Grupy słabe	zależni (np. dzieci, matki, niepełnosprawni)	dewianci (np. przestępcy, narkomani, komuniści, ci, którzy palą flagę, gangi) (spójna polityka kar nakładanych na dewiantów)

Źródło: A. Schneider, H. Ingram, *Social Construction of Target Populations: Implications for Politics and Policy*, „The American Political Science Review” 1993, Vol. 87, No. 2, s. 336.

polityki publiczne w danym państwie

- 1) Na jakie problemy rząd zwraca uwagę i dlaczego?
- 2) Jaka odpowiedź rządu na te problemy będzie najlepsza i dlaczego?
- 3) Jak wybierane są rozwiązania (problemów)?
- 4) Jak wybrane rozwiązania przekładają się na działania?
- 5) Jaki wpływ miała polityka (policy) na te problemy?

rodzaje polityk sektorowych

rodzaje polityk sektorowych

- **polityka zagraniczna** – zespół działań podejmowanych przez państwo na arenie międzynarodowej w celu współpracy z innymi państwami i wywierania na nie nacisku, tak by chronić interes narodowy i zapewnić bezpieczeństwo

rodzaje polityk sektorowych

- **polityka bezpieczeństwa** – przedsięwzięcia związane z tworzeniem i wykorzystaniem potencjału obronnego w celu zapobiegania i przeciwdziałania różnego rodzaju zagrożeniom wewnętrznym i zewnętrznym; istotnym jej elementem jest polityka wojskowa

rodzaje polityk sektorowych

- **polityka gospodarcza (ekonomiczna)** – oddziaływanie na gospodarkę narodową przez państwo przy pomocy instytucji, władz państwowych i organizacji międzynarodowych; celem polityki gospodarczej jest osiągnięcie postępu społeczno-gospodarczego, realizacja praw człowieka, sprawiedliwości; są to m.in. wszelkie formy oddziaływania państwa na strukturę i rozwój przemysłu oraz na rozmiar, kierunki i strukturę obrotów w handlu zagranicznym; aby to zrealizować, wykorzystuje się określone narzędzia i metody ekonomiczne (w tym finansowe)

rodzaje polityk sektorowych

- **polityka finansowa** – określa cele gospodarki finansowej państwa i metody jej realizacji; jej wyrazem jest m.in. kształt budżetu państwa określający przychody i wydatki państwa, co przekłada się np. na dane obciążenie fiskalne

rodzaje polityk sektorowych

- **polityka rolna** – kształtowanie wielkości produkcji rolnej i utrzymywaniu jej opłacalności, rozwoju gospodarki rolnej i ochronie obszarów wiejskich

rodzaje polityk sektorowych

- **polityka ekologiczna** – świadoma i celowa działalność państwa polegająca na racjonalnym korzystaniu z zasobów i walorów środowiska przyrodniczego, jego właściwej ochronie i umiejętnym kształtowaniu, na podstawie zdobytej przez ludzkość wiedzy teoretycznej i praktycznej

rodzaje polityk sektorowych

- **polityka społeczna** – celowa działalność państwa i innych podmiotów w celu poprawy ogólnych warunków bytowych oraz pracy, a także na zaspokojeniu potrzeb społecznych i indywidualnych ludzi

rodzaje polityk sektorowych

- **polityka zatrudnienia (rynku pracy)** – czynne oddziaływanie władz państwowych na rynek pracy pod kątem potrzeb gospodarki kraju oraz godzenia interesów pracodawców i pracowników

rodzaje polityk sektorowych

- **polityka zdrowotna** – podejmowanie systemowych działań w celu ochrony, poprawy, zachowania zdrowia i sprawności ludzi oraz zwiększenia jakości życia

rodzaje polityk sektorowych

- **polityka edukacyjna** – wyrównywanie różnic edukacyjnych wśród ludzi na kolejnych etapach ich rozwoju, z uwzględnieniem osób i środowisk marginalizowanych społecznie, oraz na stwarzaniu szans rozwojowych dla najzdolniejszych;
polega też na dopasowywaniu oferty edukacyjnej państwa do potrzeb zmieniającego się rynku pracy

rodzaje polityk sektorowych

- **polityka kulturalna** – działania władz publicznych czy organizacji pozarządowych w zakresie sztuki i kultury; sprzyjać ma procesom, instytucjom i działaniom prawnym, które promują różnorodność i dostępność kultury czy upowszechniają artystyczną, etniczną, społeczną, językową czy literacką ekspresję osobom reprezentującym dziedzictwo kulturowe danego kraju

rodzaje polityk horyzontalnych

HORIZONTAL POLITICS

Human Relations in Organizations

rodzaje polityk horyzontalnych

- **polityka regionalna** – polega na określaniu kierunków i sposobów oddziaływania na rozwój poszczególnych regionów kraju
- **polityka spójności** – ogół oddziaływań systemowych, których celem jest zmniejszenie dysproporcji rozwojowych w państwie

rodzaje polityk horyzontalnych

- **polityka rodzinna** – zajmuje się tworzeniem rozwiązań w celu ochrony funkcjonowania rodziny, która jest podstawową grupą społeczną w państwie; wiąże się m.in. z koniecznością dbałości o pożądaną poziom diety

rodzaje polityk horyzontalnych

- **polityka zrównoważonego rozwoju** – działania podejmowane w celu rozwoju społeczno-ekonomicznego przy zachowaniu równowagi ekologicznej;
podstawowym założeniem jest solidarność międzypokoleniowa polegająca na znajdowaniu takich rozwiązań, które gwarantują wzrost gospodarczy, pozwalają na włączenie w procesy rozwojowe wszystkich grup społecznych oraz przyszłych pokoleń, dając im jednocześnie możliwość czerpania korzyści z tego wzrostu gospodarczego

ustawowa definicja polityki rozwoju

- Przez politykę rozwoju rozumie się zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej.